

3/2009

KNIŽNÍ ZNAČKA

SPOLEK SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

SEDMDESÁTÉ PÁTÉ MÉZLOVINY

aneb obhajoba a pochvala humanisty, excentrika, emeritního malíře a grafika Zdeňka Mézla

Paradox! Nejen dějiny se opakují, ale i prostinké sběratelské nálady a zájmy. V šedesátých letech jsem začal sbírat a intenzívně měnit exlibris i grafické listy Josefa Váchala. Za v té době „moderní“ autory jsem hravě získal listy, které dnes mají neuvěřitelnou hodnotu, zatímco ty módní jsou na okraji zájmu.

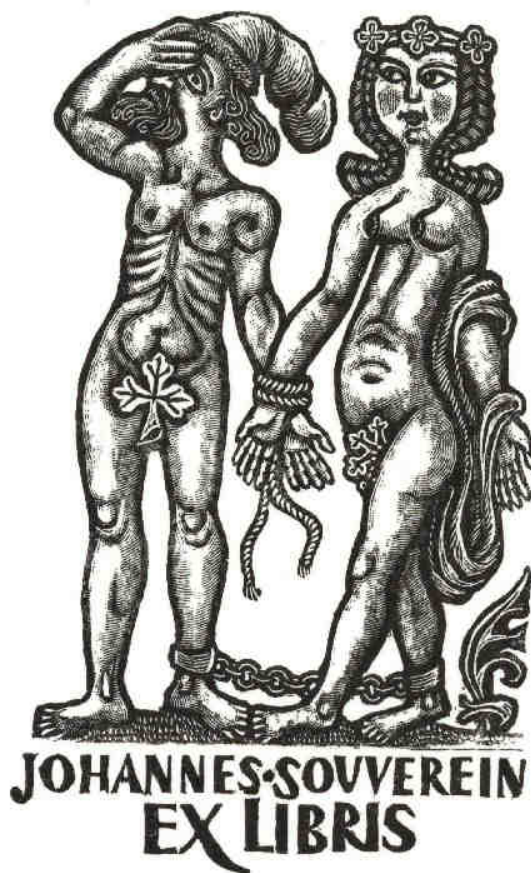
Zdeněk Mězl, X2, 1988

O deset let později jsem poznal listy Zdeňka Mézla, grafika, ilustrátora, malíře, sochaře, keramika, spisovatele i „cynika“ a situace se začala opakovat. Dnes opět

měním Mězla za nové „módní“ autory, na aukcích lze zakoupit jeho lístky za směšný peníz a grafické listy větší i rozměrné seženete v antikvariátech zatím za rozumnou cenu (roste!).

Podobnost čistě náhodná? Ani zdaleka, jen lid sběratelský neustále trpí fixní ideou, že vše, co je vyleptané na kovu, z hloubky vytištěné (byť často od průměrného autora – a to jsem velice shovívavý) je to nejlepší! Kdepak jsi, dřevoryte, linoryte, o dřevorezech nemluvě? No kdepak? Lid sběratelský se snad za ty krásné listy stydí a tak já si vesele doplňuji Mězla, kompletuji i velkou grafiku, nechávám si podpisem a někdy i drobnou kresbičkou zhodnotit autorem ilustrovanou knihu a těším se, až nastane sběratelský boom. To se lid schránčlivý drobných lístků začne drbat za ušima a naříkat! Mězla ovšem nepřirovnávám k Váchalovi, byť jejich tvůrčí aktivity se velice podobají, oba rejпали do dřeva, oba malovali na vše možné; Váchal vydával často kruté knihy a Mězl píše „reality pšouky“, oba se posmívají hlupákům, snobům, chytrákům, politikům.... Ale Váchal byl Váchal a Mězl je Mězl. Jejich výtvarný projev se diametrálně liší svým provedením, jen obsahově a „vznáním“ jsou si příbuzní.

Zdeněk Mězl za ten svůj požehnaný život (a teď jistě skřípe zubama, přestože mi v nemocnici v Italské nedávno dovolil napsat cokoliv, ale Pána Boha on moc rád nemá, jenže kdoví jak to je!) vytvořil tolik zajímavých ilustrací, následně exlibris (použil stejné štočky, které jsou v knihách a přiryl k nim na doplnění místa jméno a sběratelskou značku „Ex libris“) a namaloval desítky vtipných, ale co vtipných, velevtipných, sarkastických a notně veselých obrazů, nad kterými zůstává rozum stát. Přidejme báječné panáky převážně porcelánové, vkusně pomalované, i velké grafické listy a můžeme žasnout. Takové dílo dokáže jen člověk pilný a Zdeněk je pilný, člověk, který má hlavu plnou nápadů, a to Zdeněk má, mnohokrát jsem se o tom přesvědčil. Jen genius to dokáže. Zdeněk je genius - i když silně cynický a škodolibý a prostořeký a někdy i smutný a nešťastný, tak jak to v životě vezdejším chodí. Ale je opravdu cynický a prostořeký, jak jsem uvedl, nebo je to jen obranná maska, kterou si nasazuje, aby uchránil před veřelci svoje lidství a vnitřní čistotu? Jsem přesvědčen o masce, ochranné masce, protože vím, že je člověkem citlivým, lehce zranitelným a někdy i opuštěným.

Zdeněk Mězl, X2

Ted' už je určitě z nemocnice doma (zase se mu špatně dýchalo, tak ho doktoři trochu dali do pucu), sedí ve své pracovně či ateliéru, lehounce maluje, (jen lehounce), něco píše (má o čem a o kom) a na ty svoje narozeniny (14. října) se snaží zapomenout. Stejně vezmu láhev (nebo flašku?) a zajdu k němu a popřeji mu nejen za sebe, ale i za všechny obdivovatele ještě kus „pokakaného štěstíčka“, dobrý dech, chuť malovat a psát další reality pšouky!

...
Dovolte, abych zakončil citátem z jeho Úvahy nad koncem epochy (prosinec 1999): „Byl-li ti dán mozek, používej ho. Věz však, že existuje ještě srdce, lidskost a nelidskost, dobro a zlo. Lidé se tím zabývají pět tisíc let, je tedy co ke čtení“.

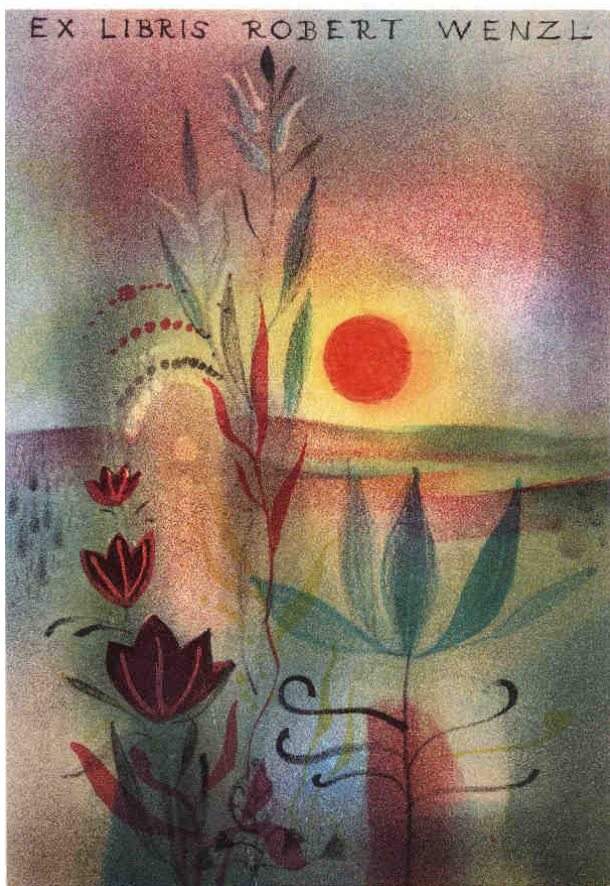
S pozdravem Ať žije Mézl,

Karel Žižkovský

ATELIÉR KOUSEK OD NEBE

(Daniele Benešové k jejím „kulatinám“)

Stojí jeden domeček, no - on je to pořádný dům, v tom domečku stoleček, na stolečku žensky uspořádané malovací a kreslicí nádobíčko, pestrá paleta a hned vedle stojan, na kterém je připravené plátno. O kousíček dál, jen přes chodbu další pracovna, ve které trní Karel. Jsme na návštěvě u Benešů a řeč bude o letošní mladé jubilantce, akademické malířce a grafičce Daniele Benešové.

Daniela Benešová, L1/bar, 1995

Nechci vám vyprávět pohádku, ale příběh malířky a grafičky, jejíž tvorba si získává mezi sběrateli stále větší oblibu. Je s podivem, že práce obou umělců se značně liší, i když pracují pod jednou střechou kousek od sebe. Jak to, že od sebe neopisují, tedy neobkreslují? Snad je to tím, že Daniela Benešová studovala na Vysoké škole umělecko-průmyslové v ateliéru Emila Filly (1948-1953) a Karel Beneš od samého počátku v ateliéru ilustrace profesora Antonína Strnadela. Ten Strnadelův ateliér je sice spojil (Daniela absolvovala čestný rok u Antonína Strnadela!), ale jejich umělecké vidění světa, krajiny, člověka a jeho nálad jsou intimním světem každého z nich.

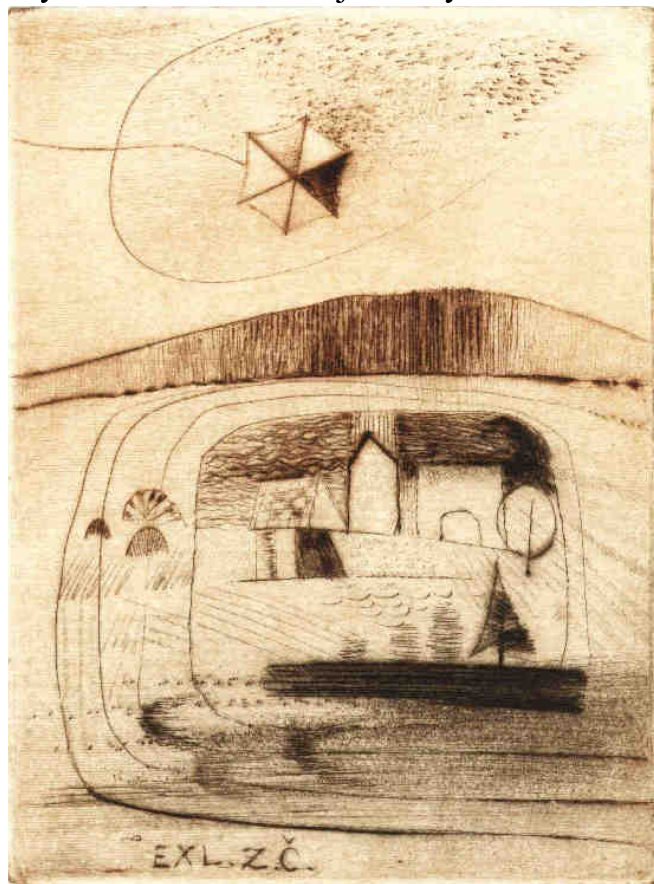
Daniela miluje barvy a její obrazy jsou toho důkazem, ať už zpodobňuje krajinu (často zjednodušenou do krajnosti) nebo člověka v bludišti města. Zaměřena je více na náladu, poetické

vyprávění příběhů lidí a stále častěji si uvědomujeme, že realistická kresba je nahra- zována abstraktními stavebními prvky, které volně seskupuje do harmonických celků se složitou kompozicí. Barva je významná pro celé její dílo a nelze určit, kterým tó- nům dává přednost: modrá svítí v krajině léta, zrcadlí se v mořské hladině i tiché tůni, bílá se připojuje k modré při realizaci tichých, sněhem zavátých venkovských zákou- tí, červená tvoří významný kontrast, dynamicky rozehrává náladu, zvyšuje napětí da- ného námětu. Každá barva má své uplatnění a umělkyně volí, který tón na obraze či na grafickém listu zazní.

Totožná témata najdeme i u volné grafiky. Barevná litografie umožňuje využít pestrou paletu stejně jako obraz. A tak nás velké listy potěší svou vyrovnanou kom- pozicí, zatímco drobné lístky, určené zvláště sběratelům exlibris, diváka okouzlí urči- tým tajemstvím a intimitou, které jim při tvorbě autorka předurčila. Krajina je symbo- lická, plná poezie, jindy přechází do snových obrazů a nad krajinou slyšíme tiché tó- ny hudby, která zněla při práci autor- ce v ateliéru, aby ji povznášela ze světa lidské nicoty do nadzemských sfér, v nichž umělec hledá inspiraci a posilu pro tvůrčí proces.

Pokud zvolí pro svou tvorbu suchou jehlu, začne barva mizet a kresba nabývá na významu. Písmo je vždy vyrovnané, ať už objednavatel požaduje celé jméno nebo jen mono- gram. Dříve jsem měl možnost se- známit se s tvorbou Daniely Benešové převážně z drobných novoročních přání a jsem rád, že lístků s textem Ex libris stále přibývá; jsou obohacem pro sběratele a zaslouží si náš upří- mý obdiv!

Je jeden domeček kousek od nebe vysoko nad Prahou, v něm ateli- ér plný barevných obrazů, stoleček s paletou podobnou barevné duze a umělkyní, akademickou malířkou Danielou Benešovou, která je stále mladá jako její umění a která nestárne právě proto, že rozdává lidem krásu, radost, potěšení a mně vždycky nabídne sklenič- ku dobrého vína z moravských sklípků. Už se těším na další návštěvu v říjnu, abych jí popřál k těm „kulatinám“ hodně radosti, energii pro další tvorbu a mnoho nových ob- divovatelů.

Daniela Benešová, C4, 2004

Karel Žižkovský

NAŠI LETOŠNÍ JUBILANTI III. část

EVA ŠLACHTOVÁ

Eva Šlachtová se narodila 10. 7. 1929 v Brně. Vystudovala VŠUP v Praze (1948-1953) u prof. Jaroslava Nováka. Věnuje se kresbě, malbě, ilustraci, koláži, exlibris a grafice. Hlavními tématy její tvorby jsou hudba a město Praha. Své práce vystavovala v České republice, Francii, Nizozemsku, Švýcarsku, Německu, USA, Itálii a Polsku. Její grafická díla získala ocenění ve Švédsku, Polsku a Česku a jsou zastoupena jak ve veřejných sbírkách, např. v Ministerstvu kultury České republiky, v Louckém klášteře ve Znojmě, v Museo Civico di grafica, Brunico v Itálii, v Muzeum narodowe, Kraków, Majdanek, Polsko, v Sint-Niklaas, v Belgii, tak v soukromých sbírkách ve Francii, Nizozemsku, Německu, Švýcarsku, USA, Norsku a samozřejmě také v Česku. Její grafické listy zdobí interiéry pražských hotelů: Panorama, Forum, Renaissance, Mövenpick, Alton.

Za své grafické práce získala několik ocenění, např. soutěž k 100. výročí Národního divadla v Praze, 1981; International Graphic Art Exhibition, Stockholm, 1995; Female Artist's Art, Stockholm, 1995; Exlibris, Prostějov, 1997; soutěž na téma Pohádka, Chodovská tvrz, profesionálové, Praha, 1998; Intergrafia, Katowice, 2000; ART addiction virtual gallery, 2001 a ART addiction COLLAGE ART, 2003.

Svémi exlibris, ačkoliv netvoří hlavní těžiště jejích grafických prací, se pravidelně zúčastňuje soutěží exlibris v Chrudimi a v Sint-Niklaas. Zúčastnila se např. těchto významných grafických výstav: Grafika, Mánes, Praha, 1989; Intercontact-Graphic, Praha, 1995; Międzynarodowe Triennale Sztuki, Majdanek, 1994, 1995, 1997; World Award Winners Gallery, 1997; International Print Triennial, Krakow, 1998 a 2000; International Print Triennial, Kanagawa, 2001; MTG exhibition, Museu de Arte Moderna, Rio de Janeiro, 2002. Její samostatná výstava se uskutečnila v Galerii Oliva v Praze v roce 2003.

Přejeme autorce hodně tvůrčích sil a pracovního zaujetí v dalších letech.
Adresa autorky: Černá 1504/8, 110 00 Praha 1

Eva Šlachtová, C3+C5, 1998

Jan Langhammer

GENNADIJ ALEXANDROV

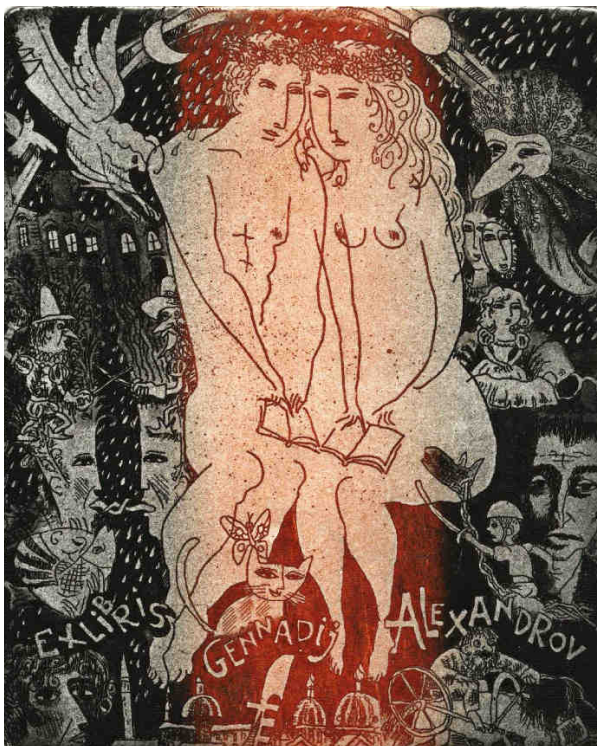
Grafik, malíř a fotograf Gennadij Alexandrov je dobře znám českým a zahraničním sběratelům exlibris. Od sporadických začátků v roce 1982 začal s intenzivní tvorbou exlibris od roku 2001, a do současnosti vytvořil více než 140 exlibris. Převažuje technika tisku z hloubky, často v kombinaci několika technik, např. leptu a akvatinty. Fantazie autora nezná mezí. Osobitým způsobem reaguje na podněty objednavatelů, a když momentálně jeho nápad nenalézá majitele, vytvoří exlibris na své jméno. V jeho exlibris před námi defilují postavy světové literatury a umění: Don Quijote, Franz Kafka, Ludwig van Beethoven, hrdinové Andersenových pohádek apod. Ženy, stála inspirace mužů, jsou další významné téma pro G. Alexandrova. V exlibris se krásné dívky objevují v lehce karikované podobě – ztřeštěné, s tajemným úsměvem, obdivované muži, čtoucí knihy nebo jako biblické a mytologické postavy; vždy zaujmou nápaditostí zpracování námětu. Zobrazení ženy se věnuje G. Alexandrov především v kresbě a malbě a rovněž ve svých fotografiích, ve kterých se objevuje zobrazení krajiny často oživené ženským aktem.

Gennadij Alexandrov, C3, 2008

sborníku *Contemporary international ex-libris artists*, díl 11, Portugalsko 2008.

G. Alexandrov se pravidelně zúčastňuje přehlídek tvorby exlibris: Trienále českého ex libris v Chrudimi a Žní českého a slovenského exlibris v Hradci Králové. Ocenění obdržel na trienále v Havířově v roce 2005.

Gennadij Alexandrov, C3+C5, 2008

obdivované muži, čtoucí knihy nebo jako biblické a mytologické postavy; vždy zaujmou nápaditostí zpracování námětu. Zobrazení ženy se věnuje G. Alexandrov především v kresbě a malbě a rovněž ve svých fotografiích, ve kterých se objevuje zobrazení krajiny často oživené ženským aktem. Za své fotografie ženského aktu na International Photo Campu 2008 získal čestné uznání.

Reprodukce exlibris Gennadije Alexandrova se již řadu let objevují v zahraničních exlibristických časopisech a počet zahraničních majitelů jeho exlibris neustále narůstá. Významnou publicitu jeho exlibris uskutečnil pan Artur Mário da Mota Miranda zveřejnění článku o tvorbě exlibris G. Alexandrova s portrétem autora, sedmi reprodukovánými exlibris a soupisem exlibris do roku 2008 ve svém

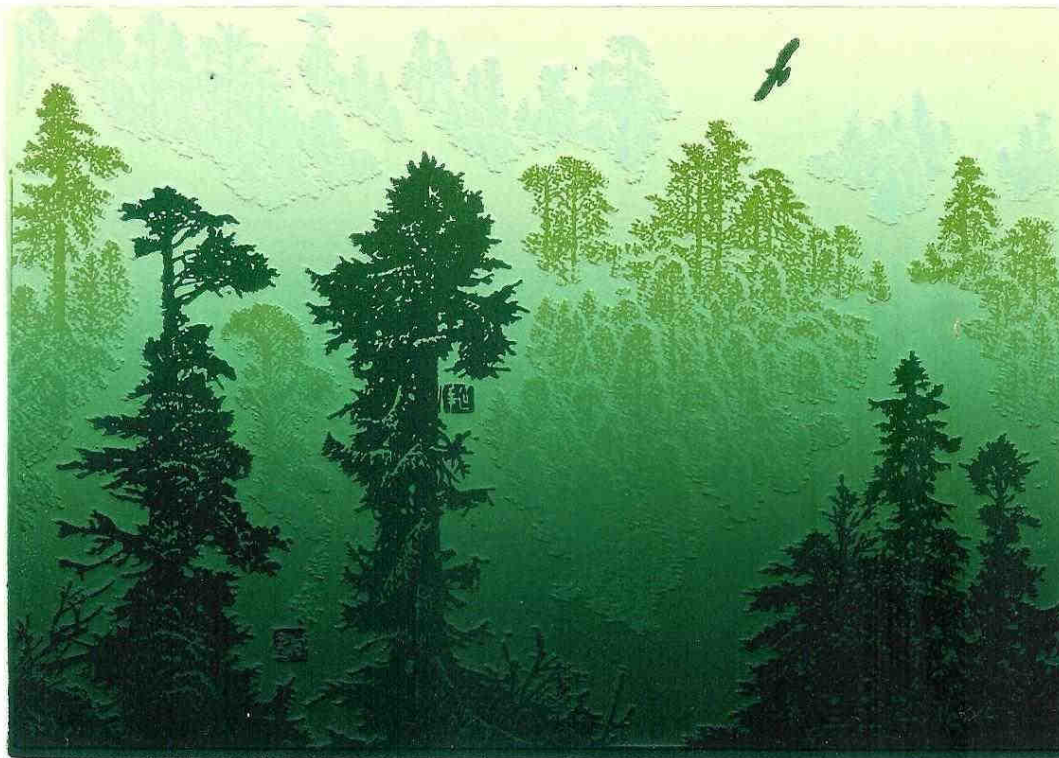
Gennadij Alexandrov se narodil 6. 9. 1949 v Omsku v Rusku. Zde studoval na Státní vysoké pedagogické škole v letech 1970 až 1975. Od roku 1993 žije trvale v České republice. V letech 1989-1996 byl členem Ruského svazu výtvarných umělců. Účastnil se společných výstav v Rusku, Polsku, Švédsku, Velké Británii, Německu, Bulharsku, Jugoslávii, Argentině, Itálii a České republice. Doposud uspořádal 21 samostatných výstav. Jeho práce byly oceněny diplomem na Festivalu humoru a satiry v umění v bulharském Gabrovu a medailí Josefa Jungmanna, která je udělována Českou asociací rusistů. Od roku 2003 je členem SSPE a v roce 2008 byl členem výboru.

Adresa autora: Lom 1013, 289 22 Lysá nad Labem.

Jan Langhammer

ZASNĚNÉ KRAJINY SHENA YANXIANGA

Poprvé jsem se s grafikami pana Shena setkal na kongresu v Nyonu, kde je nabízel jeden čínský sběratel k výměně. Hned jsem propadl jejich tajemnému kouzlu, a nejen já. Byl o ně velký zájem a dotyčný sběratel je rozhodně neměnil s každým.

Když jsem byl v roce 2007 v Hangu a na vernisáži si prohlížel práce spoluvystavujících autorů, uviděl jsem tam také panely s těmito nádhernými pracemi. Pana Shena jsem vyhledal a seznámil se s ním. Je to velmi příjemný a charizmatický člověk, který oplývá životní moudrostí, a každé setkání s ním je velmi zajímavé a přínosné. Jen ta jazyková bariéra..., rozhovor je možný jen přes tlumočníka do angličtiny, protože většina starších Číňanů hovoří pouze čínsky.

Shen Yanxiang se narodil v roce 1939 v čínském Zhejiangu. Vystudoval obor grafiky na Centrální čínské akademii výtvarných umění. Je profesorem na Akademii

výtvarných umění v Tianjinu. Jeho práce byly mnohokrát vystavovány a oceněny v Číně i ve světě. Je laureátem ceny Lu Xun Graphics Prize, což je ocenění obdobné jako u nás na grafice roku. Byl jedním z hlavních organizátorů kongresu FISAE v Pekingu – měl na starosti kongresovou světovou přehlídku exlibris.

Jeho grafiky jsou opravdu nevšední a oproti „střednímu čínskému proudu“, ve kterém je vsuktu těžké (skoro nemožné) rozeznat jednotlivé autory, tyto práce vyčnívají a jsou snadno rozpoznatelné. Pan Shen je mistrem barevného přechodu. Převahu v jeho tvorbě mají krajiny. Jsou to krajiny typicky čínské, jakoby rozložené do jednotlivých prostorových rovin nebo pásů, které jsou oddělené jemnými nuancemi barevných odstínů, a shora je ještě prostorový účín podpořen přechodem od světlé ke tmavé nebo naopak. Často se jedná o krajinu s několika pásy stromů, nad nimi vzdálené vrcholky hor. Obvykle nad krajinou krouží obávaný dravec či přelétá hejno ptáků. Dalším jeho významným námětem jsou hory. Vyprávěl mi, že když byl mladší, býval aktivním horolezcem a dodnes podniká do hor časté výlety. Někdy se v krajině

Shen Yanxiang hovoří s M. Manojlínem

objeví i náznaky architektury. V několika listech došel dokonce až k téměř abstraktnímu zjednodušení krajiny. Některé grafiky jsou dokonce úplně abstraktní, kde lze původní inspiraci krajinou již jen tušit. Všechny jeho grafické listy jsou charakteristické výrazným citem pro barvu a silnými otlaky matric v papíře. Používá hlubotiskové papíry dost velké gramáže, aby ten obrovský tlak při tisku papír vydržel. Na první pohled není zřejmá grafická technika. Je patrné, že se jedná o tisk z výšky. Zajímavé je to, že k tomu využívá hlubokého proleptání kovové matrice, kterou pak otiskuje naválením barvy a otiskem z výšky. Na každou barvu jedna matrice. Grafiky jsou povětšinou čtyř- a vícebarevné. Vzhledem k náročnosti soutisků vznikají grafiky bohužel jen v malých nákladech od 25 do 50 tisků. Myslím si, že se jak po výtvarné, tak po technologické stránce jedná o unikátní pojetí a grafiky Shena Yanxianga stojí za pozornost českých sběratelů grafiky a exlibris. Zatím jsem zaregistroval na jeho exlibris jen dvě evropská jména, jsem zvědav, zda budou přibývat.

Shena Yanxianga lze kontaktovat v angličtině přes lektorku tianjinské Akademie výtvarných umění paní Hua Shaoying (Čínané používají jako první příjmení a pak teprve jméno). Její emailová adresa je huashaoying@hotmail.com.

Martin Manojlín

NIU MINGMING – DŘEVORYTEC

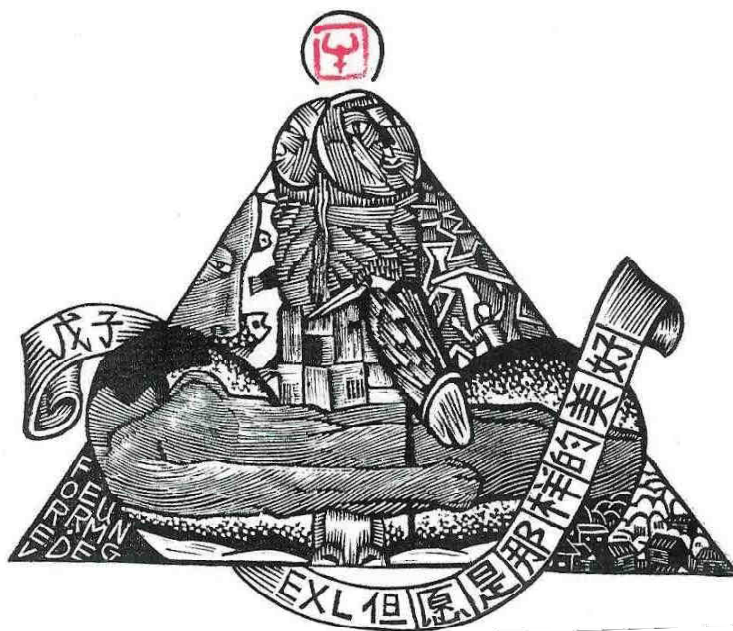
Dalším čínským grafikem, kterého bych vám rád představil, je mladý čínský umělec Niu Mingming, který se narodil v roce 1980 v Pekingu. Studoval na pekingské univerzitě obor výtvarné umění a stal se bakalářem umění. Od roku 2003 vyučuje výtvarné umění na střední škole. V roce 2006 se stal nejmladším členem pekingské „UVU“ a zároveň je výkonným ředitelem čínské exlibristické asociace. Práce Niu Mingminga byly oceněny na několika národních přehlídkách v Číně. Pak byl oceněn nominační cenou na pekingské kongresové výstavě a nejvyššího ocenění se mu dostalo na posledním světovém bienále exlibris v Sint-Niklaas, kde získal cenu města Sint-Niklaas v technice tisku z výšky.

Grafiky Niu Mingminga jsou mi velmi blízké – jedná se o čistokrevné dřevoryty, ve kterých jsem našel mnoho prvků, které vzdáleně připomínají grafické postupy Váchala, Mackové, Mézla, Houry ale i některých dalších českých grafiků. Tyto prvky působí velmi zajímavě v typicky čínských námětech

a šperkem na jeho grafikách je brilantně zvládnuté písmo, a to jak písmo čínské, tak i latinka. To bych skutečně podtrhnul. Je jen málo čínských grafik, na kterých nápis EX LIBRIS nevypadá nepatříčně. Paradoxně právě výraz EX LIBRIS dost často třeba i nádhernou čínskou grafiku pokazí tím, že je písmo neadekvátně použito. Mingming umí zobrazit vše: krajinu, postavy, zvířata, figury – viděl jsem i grafiky ve stylu vypravěčském, tak trochu jako kramářská píseň nebo komiks. Na nejnovějších grafikách jsou dost časté erotické motivy. Nejčastěji tiskne své grafiky černobíle z jedné matrice. Ale dříve se věnoval i grafice barevné s využitím bílé barvy papíru jako jedné z barev, která se nemusí tisknout. Někdy své grafiky také koloruje.

Niu Mingming je velmi komunikativní a lze jej kontaktovat anglicky na mailové adrese: **mm.public@yahoo.com.cn** nebo na jeho poštovní adrese: Niu Mingming, No. 22, Unit 2, Building 38, XinCunSanLi, FengTai District, Beijing, 10070 China. Někdy je třeba na odpověď chvílku čekat, protože hodně cestuje, ale odpoví vždy.

Martin Manojlín

Niu Mingming, X2, 2008

HARMONIE A RYTMY IVANA LUKJANOVA

Ivan Lukjanov, absolvent Moskevské státní akademie tisku (dřívější Polygrafický institut), je žákem akademika A. B. Vasněcova. Lukjanov na sebe upozornil již diplomovou prací, a to nejen jako slibný mladý umělec, ale již jako profesionál. Jeho ilustrace, vytvořené technikou litografie k Borisu Godunovi A. S. Puškina, byly vy-

Ivan Lukjanov, X2, 1998

soce oceněny – katedra malířství a kresby a katedra designu mu jednohlasně udělily zlatou medaili. A brzy následoval návrh uskutečnit samostatnou výstavu v Praze v Galerii 9. Tvorba nedávného absolventa akademie nezůstala v Čechách bez odezvy, když získal dobré recenze v místním tisku.

Ivan spolupracuje s různými vydavateli. Je autorem designu a uměleckého řešení mnoha periodických tisků a knižních edic. Je nutno říci, že je však více umělcem než designérem. A proto zcela zákonitě jsou jeho hlavní snahy nasměrovány na vlastní realizaci v oblasti tvorby, kde je možné svobodné vyjadřování, které ne-

ní omezováno nějakými hranicemi a předem stanoveným formátem.

Pracuje převážně v technice dřevorytu – v jedné z nejnáročnějších grafických technik. Dřevoryt je dobrý tím, že nutí umělce, aby si zřetelně představil obraz konečného otisku. Přemáháním odporu materiálu, vytvářením myšlenkového prostranství, jakoby umělec vytvářel matematickou formuli.

Je obdivuhodný svojí vytříbeností, jemností a estetikou prací v křesťanské tematice (Strom života, Sestup do pekla, Příjezd Hospodina do Jeruzaléma, Sv. Jiří vítězí a Ukládání do hrobu), které byly vytvořeny právě technikou dřevorytu. Jsou přitažlivé nejen svým provedením, ručním zpracováním, ale i zajímavými tvůrčími nápady – spojením obraznosti a znakovosti výtvarných prvků, což je vytvářeno rovným dílem, jak příklonem k ikoně, tak i ke klasické avantgardě, jak je nejvíce patrné, např. v japonské grafice. Ivan Lukjanov, hledající umělec, zkouší sám sebe, a co je důležité, má výsledky.

Pracuje ve dvou směrech – v abstrakci a, podmíněně řečeno, v realismu. Hned chci poznamenat, že všechny tyto lepší vlastnosti, které jsou vlastní grafickým pracím umělce, - obrazová koncentrace, přiměřenost kompozice, jejímž základním prvkem se jeví harmonie a rytmus, atmosféra poetičnosti, což přidává zvláštní celistvost dí-

lům, zaostřený estetismus, pozoruhodné vědomí stylu a prostupující vjem nadčasovosti - vytvářejí dokonalé dílo.

Při zachování bezprostřednosti přirozené kresby umělec současně plasticky stylizuje motiv, v závislosti od dané úlohy záměrně vkládá tu dekorativní prvek, tu naopak maximálně zachovává pocit prvního dojmu. Ale cíl je ve skutečnosti jeden – vytvořit obraz svého vnímání svázaný s nějakou konkrétní historickou událostí nebo s vlastní vzpomínkou. Je to takové jemné citování, nesoucí charakter dialogu, nadiktovaného potřebou pochopit, pocítit, vsáknout do sebe. I tato umělecká metoda Ivana Lukjanova je velice cenná, protože častěji se setkáváme s opakem, když umělec nevyhází z přirozenosti, ale jen ze sebe, aplikuje svoje zažité manýry na vše, ať vytváří cokoli – v tomto se pak projevuje určitá hluchota umělce ke světu.

Lukjanova může někdo obvinít z toho, že často odbíhá od současnosti do krajů hodně vzdálených. Ale právě tyto kraje podněcují k filozofickému přemýšlení, kde výtvarník může být ponechán sám se sebou, kde je volný.

U Lukjanova to nejsou ani vidiny minulosti, ani trosky minulosti. Je to jakoby paralela ke skutečnému světu. Zde čas plyne jinak, přesnější bude říci, že zde čas plyne „nad“ a „skrz“, projevuje se v pomalém plynutí mraků, v neurčité ztuhlosti forem. V tomto klidu je věčnost, nepřítomnost zmaru.

Ne náhodou hraje hlavní roli ve výtvarném díle Lukjanova světlo. V něm je upřímný obdiv, jdoucí z duše, i pokora výtvarníka před krásou vůbec – krásou stvořenou Bohem.

Lukjanov prezentuje ten vzácný typ umělce, o kterém nelze říct, že je grafik nebo designér. Je to prostě umělec.

Práce Ivana Lukjanova jsou v Literárním muzeu A. S. Puškina v Moskvě, Muzeu - bytě A. S. Puškina v Sankt-Petěrburku, muzeu v Carském selu, Moskevském muzeu exlibris, Moskevském muzeu dřevorytu, Muzeu usedlosti Ostafjevo a v četných soukromých sbírkách v Rusku i za hranicemi.

Ivan Lukjanov, X2, 1998

Lija Adaševskaja, historička umění, Moskva

Z ruštiny přeložil: Gennadij Alexandrov

Adresa autora: Ivan Lukjanov, ul. Meschanskaja 2, korp. 1, kv. 20, 129 090 Moskva, Rossia. www.art-ivan.com 11art11@mail.ru

FRANTA PATOČKA A EXLIBRIS

V letošním roce vzpomínáme na akademického malíře Františka Patočku v souvislosti se stým výročím jeho narození. Narodil se 10. března 1909 v Lomnici nad Popelkou a zemřel 30. června 1996 v Liberci.

Po studiích na Uměleckoprůmyslové škole v Praze u prof. F. Kysely (1926-1929) se F. Patočka vrátil do rodné Lomnice nad Popelkou, kde pak pracoval v propagačním oddělení firmy P. A. Šlechta a syn (pozdější n. p. Technolen). V Lomnici byl činný ve skautském oddílu s přezdívkou Pat a v divadelním ochotnickém spolku J. K. Tyl. V roce 1945

odešel s rodinou do Liberce, kde pracoval jako grafik - návrhář v Severočeských tiskárnách. V Liberci pak žil a tvořil až do své smrti. Na Liberecku byl činný i jako pedagog v lidových školách umění a vychoval v malířském umění řadu žáků. V Liberci byl také dlouholetým spolupracovníkem krajanského spolku Česká beseda. Ilustroval jeho časopis a příležitostné tisky. Byl též spolupracovníkem krajanského Spolku Karoliny Světlé v Českém Dubu.

František Patočka, X2

Patočkova výtvarná činnost byla mnohostranná. Tvořil kresby, pastely, oleje, akvarely, monotypy, plastiky, navrhoval loutky, medaile a plakáty (některé z nich dostaly významné ocenění), ilustroval knihy. Tvořil i exlibris, ne však komerčně, dělal je jen pro rodinu a své četné přátele. Exlibris tvořil převážně v perokresbě, jen pro svou manželku Marii vytvořil exlibris v technice dřevorytu. Bohužel sám si nevedl evidenci a tak je pravděpodobné, že se nepodařilo všechna jeho exlibris dohledat. Nakreslil někomu exlibris, ten si nechal udělat stoček a vytisknout exlibris, a autor pak vytištěné exlibris třeba ani neviděl. V roce 1966 sestavil soupis Patočkových exlibris Ing. O. Hradečný a uveřejnil jej ve Zprávách SSPE 66-68 v r. 1966. Je zde zaznamenáno 24 exlibris z let 1929 až 1958. Tento soupis jsem doplnil na celkem 38 exlibris. Pro mě udělal exlibris v roce 1946 se šachovými figurkami krále a královny hrajícími tenis na otevřené knize. Tenis, šachy a knihy byly tehdy mým hlavním zájmem.

F. Patočka, P1, 1946

Franta Patočka měl své rodné město moc rád. Jezdil sem na víkendy a dovolenou a maloval zde především rázovité roubené chaloupky. Býval proto nazýván malířem českých chalup z podhůří. V Lomnici nad Popelkou postupně vydali čtyři knihy jeho kreseb z Lomnicka pod názvem Mizející krása domova. Franta Patočka byl jmenován čestným občanem města Lomnice nad Popelkou a také města Liberec.

V závěru svého života byl oceněn i v zahraničí. Měl úspěšné výstavy v Nizozemsku a Rakousku, kde vydali dokonce i jeho velmi pěknou monografii. Ke stému výročí jeho narození byla v Městském muzeu a galerii v Lomnici nad Popelkou uspořádána v letošním roce výstava jeho obrazů a ve vitrínách byla vystavena i jeho exlibris.

Vladimír Mikule

MŮJ NEJVĚTŠÍ SBĚRATELSKÝ OBJEV

Část první

Nedávno jsem se seznámil s dílem, které mne velice zaujalo svým stylem, obsahem, rozsahem i pečlivou katalogizací. Z období 1973-2003 zahrnuje 567 položek. Dalších cca 100 prací vzniklo od roku 2003 do dneška. Autor sám se řadí mezi insitní

Emanuel Bosák, P7, 2008

tvůrce a já s tímto zařazením souhlasím. Jedná se prakticky pouze o užitou grafiku. Je to přepestrá směs jubilejních lístků, novoroček, pozvánek, svatebních a promočních oznámení a nechybí zde ani lístky exlibris. Obsahem jsou mi tato díla velmi blízká, neboť v hojné míře mají motiv sportovní, místopisně mají blízko k mému milovanému Českému ráji a jubilejní lístky často patří významným osobnostem našeho kulturního a sportovního života. Co se týče techniky, jedná se většinou o tušové kresby reprodukováné různými způsoby, nechybí však ani lepty, suché jehly, litografie a světlotisky. Samotný styl kresby je insitní, avšak kompoziční vtip by autorovi asi záviděl leckterý profesionál. Při objevu díla jsem na jedné straně prožíval radost nad tím, že jsem našel to, co jsem dosud intuitivně hledal, ale současně mi bylo i trochu smutno z toho, že za více než dvacet let, co jsem členem SSPE,

nebyla o tomto díle v našem spolkovém časopise ani nejmenší zmínka. Pokud čtenář ještě netuší, o kom je řeč, dozví se to v druhé části mého vyprávění.

Část druhá

Byl říjen roku 1968, bylo mi dvacet a v atletice jsem byl v životní formě. S napětím jsem v televizi sledoval olympiádu v Mexiku. Dodnes vidím pochodovat naši výpravu na slavnostním zahájení. Výpravu vedl **PhDr. Emanuel Bosák**, předseda Československého olympijského výboru.

Byl říjen roku 1988 a já prožíval sběratelské opojení na svém prvním sjezdu SSPE v pražském Savarinu. Nemohl jsem tehdy uvěřit, jak přepestrý je svět grafiky a jejích sběratelů. Mimochodem, do SSPE jsem vstoupil v roce 1987 na doporučení Jirky Soukupa, který vystavil jednu z mých prvních amatérských kreseb na své sběratelské výstavě, tematicky zaměřené na koně. V té době jsem si již na atletiku skoro ani nevzpomněl.

Byl prosinec roku 2008 a já jsem po více než ročním působení mezi atletickými veterány mířil opět na Brada u Jičina běžet slavný Mikulášský běh na Bradech. Hezkým tradičním zvykem tamních pořadatelů je věnování pamětního lístku každému účastníkovi. Při mém prvním startu v roce 2007 to byla reprodukce krajinářské kresby Cyrila Boudy, zachycující Brada, tuto východní bránu do oblasti Prachovských skal. V roce 2008 byl na pamětním lístku zachycen Mikuláš v tretrách (viz obrázek), kterého nakreslil PhDr. Emanuel Bosák, jeden z pěti zakladatelů zmíněného Mikulášského běhu (běh byl založen v roce 1946 a dne 6. prosince 2009 proběhne již jeho 64. ročník). Mimochodem, k návratu k atletice po pětadvacetileté přestávce mě přivedl na podzim roku 2007 Jirka Soukup, když se z veteránského mistrovství světa v italském Riccione vrátil se dvěma medailemi.

Teprve doma jsem si kresbičku Mikuláše v tretrách pozorně prohlédl a usoudil, že se za tím lístkem téměř jistě skrývá systematická výtvarná činnost. Jaké jsou další kresby autora? A kolik jich je? To mi vrtalo hlavou, a proto jsem s autorem navázal písemný a telefonický kontakt. Obdržel jsem vzorně zpracovaný soupis díla z let 1983-2003 asi s pětaticeti, pravděpodobně reprezentativními, ukázkami. PhDr. Emanuel Bosák oslaví letos své pětadesátiny a já mu moc přeji, aby se jeho grafické dílo dále rozrůstalo a bylo stále tím jedním velkým veselým vtípem a srdečným úsměvem, jako tomu bylo dosud. Kdo se chce s tímto dílem seznámit, ten bude mít k tomu příležitost v jičínském zámku, kde bude 19. září 2009 zahájena výstava ke zmíněnému jubileu autora.

Ladislav Dvořák

PRVNÍ POLSKÉ SELSKÉ EXLIBRIS JURY GAJDZICI

V loňském druhém čísle polského Magazynu Grafików i Kolekcjonrów Exlibrisów Ex Bibliotheca, vydávaného Varšavskou galerií exlibris, mě zaujal článek Ryszarda Bandosza o tzv. selském exlibris. Ještě více mou pozornost přitáhl fakt, že obec, ve které žil Jura Gajdzica, zajímavý člověk, jenž jako první sedlák v Polsku použil exlibris k označení svých knih, leží nedaleko našich hranic s Polskem. Pro zají-

mavost, městečko Cisownica, které bylo pojmenováno podle černých tisů rostoucích v jeho okolí, se nachází zhruba 50 km od Ostravy.

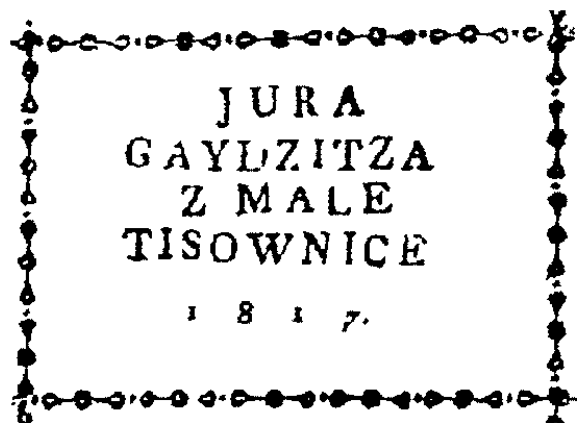
Pro pochopení vzniku nejstaršího polského selského exlibris je vhodné se nejdříve seznámit s dobou, ve které vzniklo. Jura Gajdzica se narodil v době, kdy došlo ke zrušení poddanství a omezení roboty. Evangelická populace díky toleranci okupační vlády využila náboženské svobody. Úcta k tradici předků byla tak silná, že i přes nedostatek kněží a uzavření evangelických kostelů se v zemědělských usedlostech i domech konaly bohoslužby, četla bible, knihy s náboženskou tematikou a šířila znalost čtení a psaní. Každá evangelická rodina považovala za svou povinnost vlastnit bibli, spisy kázání nebo alespoň soubor náboženských písní.

To knihám vděčí slezský lid za udržení víry a polského jazyka. Před tím, než vznikly základní školy, se znalost čtení a psaní šířila mezi rolníky a prostým lidem pouze takovýmto svépomocným způsobem. V tomto klimatu úcty k víře a touhy po vzdělání se narodil 19. prosince 1777 v osadě Paseki v Malej Cisownici Jura Gajdzica jako syn hospodáře na 15 jitrovém hospodářství (cca 8, 6 ha).

Číst se naučil doma; jen několik let, a to pouze v zimě, chodil do evangelické školy v blízkém Ustroniu, založené v roce 1785. Jelikož byl nejstarším synem, nemohl se dále vzdělávat, jeho povinností bylo naučit se hospodařit na rodinném statku a všemu, co s tím souviselo. V tomto období získával své první zkušenosti s povoznictvím. Od roku 1794 jako nástupce přebírá rodinné hospodářství. Díky získanému vzdělání doplněnému četbou knih a také za pomoci tří sourozenců jejich hospodářství prosperovalo a on se mohl ještě více věnovat povoznictví. Pro rozvíjející se huť v Ustroniu vozil rudu a hotové výrobky. Jezdil na Slovensko, do Krakova a Wieliczky, odkud dovážel sůl, slezské plátno, tabák, kukuřici a jiné zboží. Jelikož jeho povoznické trasy vedly okolo jeho rodné obce, mohl občas dohlížet na hospodářství, podporovat rodinu a pečovat o její vzdělání. Z cest pak často přivážel nové knihy, hlavně náboženské, historické, ale také knihy se zaměřením na sadovnictví, zemědělství nebo chov včel.

V zimě, když mu sníh znemožnil provozovat živnost, v kruhu rodiny a sousedů vykládal pak o svých zážitcích z cest a také o vědomostech získaných čtením knih. Za těchto dlouhých zimních večerů také opravoval a vázal knihy, které na svých cestách nakoupil. Desky knih převazoval do kůže, ručně tiskl a zdobil ornamenty. Své knihařské dovednosti naučil i syny souseda Jelenia, Petra a Pavla, kteří se pak zabývali knihařstvím profesně ve východní Galicii (ta se za dob Rakouska - Uherska rozkládala na východ od Krakova, až po dnešní Lvov). S nimi si i pak často psal a díky jejich pomoci doplňoval svou sbírku knih.

Byl si vědom námahy a těžkostí, se kterými vznikla jeho bohatá a cenná knihovna, která pro něj byla tak vzácná. Ve snaze chránit ji začal své knihy označo-

vat. V těšínské tiskárně Tomasza Prochasky získal jednotlivá sazečská písmena a typografické linky, ze kterých si sestavoval svá exlibris a těmi pak označoval své nelehce nabyté knihy. Takto vznikala jeho typografická exlibris. Tisky nejsou dokonalé, písmena mají rozdílné mezery, i řádky jsou nerovné. Také rámy okolo textu nejsou kolmé. Musíme si však uvědomit, že byly prováděny bez jakýchkoliv typografických pomůcek a nářadí.

Dochovalo se či bylo objeveno sedm druhů typografických značek Jury Gajdžici. Pocházejí z let 1812-1821. Dvě z nich objevil ještě před první světovou válkou Jan Wantula - bibliofil a regionální spisovatel z Ustronia. Další tři pak až po válce Jan Broda ze Skoczowa a poslední dvě v 90. letech minulého století pan Jozef Golec. Čekají ještě další lístky na své objevení?

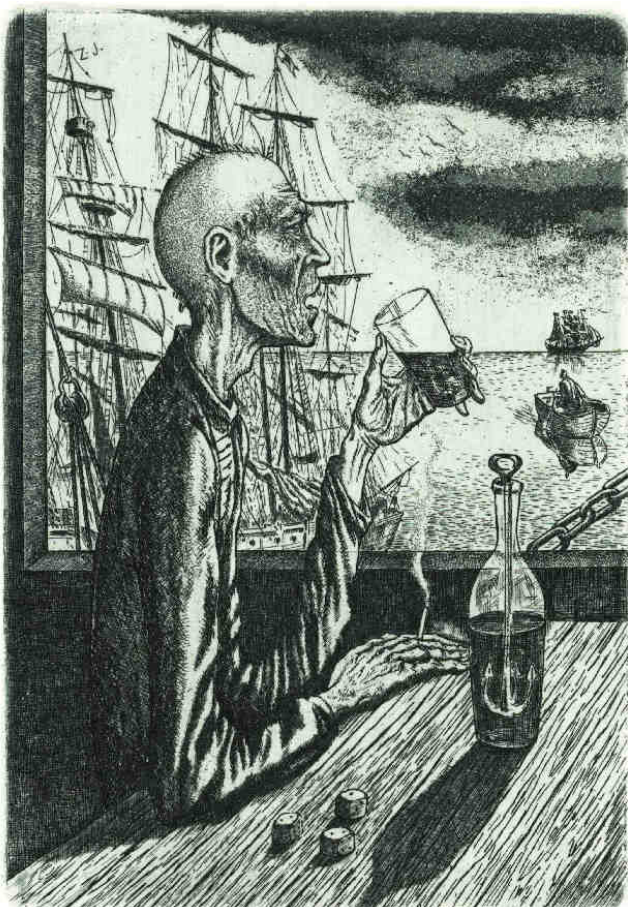
Stanislav ŠEREDA

podle překladu Zbigniewa KUBECZKY původního polského článku

JINDŘICH PILEČEK A JAN SOUČEK – VIDĚNÍ JINÉHO SVĚTA

Galerie Hollar, Praha 3. 6 – 28. 6. 2009

Po jedenácti letech se opět v Galerii Hollar setkali společnou výstavou dva přátelé, kteří si již bohužel podávají ruce někde tam nahoře v jiném, lepším a dokonalém světě, po kterém oba tak toužili. Přes svou rozdílnost tvořili ve stejném duchu. Vy-

Jindřich Pileček, C3, 1999

právěli příběh o světě, ve kterém žijeme, přestože lidských postav je na jejich grafikách poskrovnu.

Jan Souček varoval před zkázou světa vinou nadcházejícího chaosu a ztráty nejzákladnějších hodnot. Využíval k tomu převážně architektonických a technických reálií. V náznacích je však přece jen cítit naděje a znovuoživení.

Jindřich Pileček své představy vložil do vysněných krajín, kde vládlo ticho a jen zrcadlení měst připomínalo, že jsou to krajiny, kde také žijí lidé se svými bolestmi a nadějemi. A tak i například šachová partie se smrtí (bibliofilie Pileček, J. a Kundera, L.: Průvodce časem, Bonaventura, 10. svazek edice Eva) připomíná křehkost a pomíjejícnost lidského života i skryté tajemství osudů.

Měl jsem to štěstí, že jsem se s Jindřichem znal nejen osobně, ale že jsme během těch několika let vzajem-

ného setkávání nad grafikou a poezií navázali přátelství, za jaké je člověk celý život vděčný. Záviděl jsem mu jeho obraznost, schopnost využít množství symbolů vždy nějak zakletých pod povrchem věcí a přesto výmluvných pro každého, kdo se uměl alespoň trochu dívat na svět jeho očima.

Výstava v Galerii Hollar, kterou jako kurátor připravil dr. Karel Žižkovský, představila samozřejmě jen malý, byť reprezentativní průřez grafickou tvorbou obou umělců – od volné grafiky po ilustrace v bibliofilích. Byla připomenuta též Pilečkova nezanedbatelná exlibrisová tvorba, kterou dosáhl takovou oblibu u sběratelů. Jeho 293 artefaktů patří dnes již ke zlatému fondu současného českého exlibris. I podle ohlasu návštěvníků patřila výstava v Galerii Hollar letos k těm nejúspěšnějším.

Aleš Nevečeřal

PŘÍBĚHY KNĚHOZNAČEK JOSEFA VÁCHALA

Regionální muzeum v Teplicích, p.o.
SOA v Praze-SOKA Nymburk se sídlem v Lysé n.L.
Vás zvou na zahájení výstavy exlibris
konanou pod záštitou primátora
statutárního města Teplice Jaroslava Kubery

EX LIBRIS

„Příběhy kněhoznaček Josefa Váchala“
(1884 - 1969)
Ve čtvrtek 18. června 2009 v 17. hodin
Výstavu zahájí Dušan Špička, ředitel RMT
Úvodní slovo Boh. Chleborádová, kurátorka výstavy
Výstava potrvá do 6. září 2009
Otevřeno: po - pá 12 - 17 hod., so - ne 10 - 12; 13 - 17 hod.

Někdy se stávají těžko uvěřitelné věci, ale nakonec všechno souvisí se vším, a tak jsem se náhle ocitla v muzeu a před sebou jsem měla celou sbírku exlibris Josefa Váchala v počtu 420 ks.

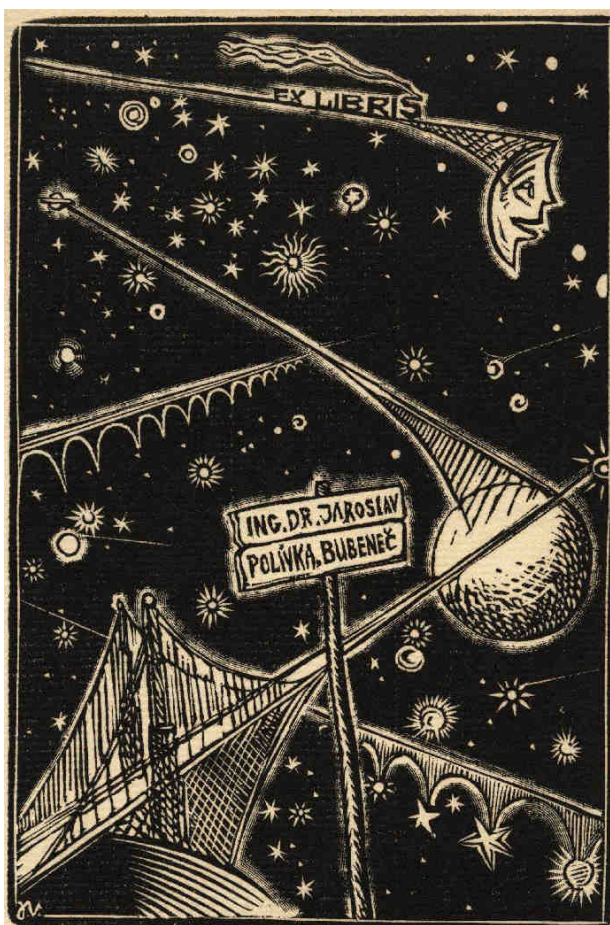
Bylo to v červenci 2008 a já hledala nějakou práci pro zábavu a také proto, abych si mohla dovolit jet lodí na Canal du Midi. Když jsem se přišla představit, posadili mě k počítači, dali mi CD s fotografiemi Váchalových exlibris a úkol. Pro přípravu výstavy znovu popsat, změřit, určit a vytisknout evidenční karty exlibris Josefa Váchala. V podstatě mechanická práce s programem Demus.

Ale otevřela jsem první krabici a něco se stalo. Během několika dnů jsem podlehla zvláštní Váchalově estetice, jeho skrytému i neskrývanému sarkasmu, jeho všudypřítomnému humoru, který, jak to často bývá, zakrývá zasuté úzkosti. Nejdřív jsem byla nadšená, že se mi dostal do ruky poklad, o jakém jsem ani nensila, potom jsem začala zjišťovat, jak jsem pátrala po osudech zadavatelů, že mi byl dosud obraz první republiky skrytý. Najednou jsem si uvědomila, že

vidím tuto dobu jen levým okem. To právě jsem měla dosud zakryté. Všechna ta exlibris pro lidi, kteří dosáhli toho, že jim Váchal vyhověl, jako by mi o nich vyprávěla. Byli to hudebníci, architekti, milovníci knih, sportovci, osoby duchovní, ženy, sběratelé, prostě ti, kteří se snažili nežít jen pro hmotné statky.

S každým novým lístkem jsem byla u vytržení, že je ještě možné najít nové téma s knihou. A co teprve všichni ti skřítkové, čerti, snící bytosti, víly, jejich přeludy, ti se stali součástí mých dnů.

Doma jsem vysedávala u internetu a hledala informace o osudu lidí, jejichž jména jsem poznala. Bratři Eislerové z Brna (zatčeni už v roce 1939, všichni až na jednoho zemřeli v koncentračním táboře), rodina Helceletova, Anna Macková, architekt Polívka (kterému vytvořili obsáhlé webové stránky na Univerzitě v Buffalu - spolupracoval s F. L. Wrigtem na stavbě Gugenheimova muzea), Karel Pavelka, který, jak jsme později zjistili, prodal svou sbírku Regionálnímu muzeu v Teplicích, a mnoho dalších.

Josef Váchal, X2, 1926

A tak se snažím o totéž; také proto se nestydím podělit se o své dojmy s vámi, čtenáři Knižní značky.

Výstava se konala v Regionálním muzeu v Teplicích od 18. 6. do 6. 9. 2009. Derniéra - komentovaná prohlídka – byla 2. září 2009.

Ale to byl jen začátek. Díky PhDr. Chleborádové, autorce výstavy, jsem spolu s ní mohla studovat materiály o Váchalově životě, číst dojemné dopisy jeho přátel, nekonečné žádosti o zhotovení „toho krásně barevného dřevorytu“. To ani nejde vyjmenovat, co se všechno vynořilo, s čím jsme se setkávaly.

Nakonec se ukázalo, že máme v muzeu excelentní sbírku ve velmi dobrém stavu, kterou shromáždil Karel Pavelka. A tato sbírka, která se do muzea dostala před třiceti lety, byla celá představena na naší výstavě.

Nemohu se šířit o všem, co mi bylo dopřáno se dozvědět, ale chápu nyní všechny „váchalovce“, že se svému oblíbenému autorovi oddávají. Jenomže pozoruji, jak se Váchal všemu vymyká, nedá se zařadit, nedovolí nám ho poznat.

Po zhlédnutí filmu *Magie dřevorytu* a fotografií na webových stránkách prof. Miloše Šejny jsem si učinila jeden závěr: Váchal byl člověk, kterému se podařilo úplně se vnitřně osvobodit.

Bylo vystaveno přes 500 exlibris, dva autoportréty J. Váchala, barevný dřevoryt Šumavská božstva, grandexlibris pro F. Procházku, soubor Kněhoznačky, soubory exlibris J. Váchala, ukázky kreslených exlibris a návrhy později realizovaných. Připojeny byly medailony Karla Pavelky, sběratele, který žil na sklonku života v Teplicích, Josefa Hodka a Anny Mackové.

Výstava byla pojata chronologicky od exlibris Hlava démona ve dvou verzích až po věnovací list pro A. Rybičku. Výstavu doplňoval film Magie dřevorytu, zapůjčený z České televize a návštěvník ho mohl zhlédnout přímo ve výstavní síni. Výstava byla rozčleněna do čtyř období Váchalova života a do jednotlivých období byly vkomponovány informace o osudech Váchalových přátel s ukázkami korespondence. K výstavě byl vydán katalog s textem PhDr. Chleborádové a seznamem vystavených exlibris. Přílohou katalogu je reprodukce „rolovacího“ exlibris pro Františka Procházku.

Kdo se přišel podívat, jistě nelitoval.

Eva Mžourková, Teplice

KDO JE EVA DOBIAS?

Jaroslav Hořánek, *Sl*, 1986

Účastníci sjezdu v Táboře obdrželi jako součást sjezdových materiálů také pět kusů exlibris, která vytvořil Jaroslav Hořánek (1925-1995). Jistě tato exlibris potěšila příznivce grafických sítotiskových prací J. Hořánka a překvapila ty, kteří o jeho díle zatím mnoho nevěděli. Jeho grafiky hýří nápaditostí námětů a barevností a neokoukají se ani po létech. Barvy jsou trvalé, a pokud si Hořánkovy grafiky necháte zarámovat, můžete z nich mít potěšení po mnoho let. Nyní k tomu, kdo je Eva Dobias – majitelka reprodukováného exlibris. Pro zasvěcené (není jich asi mnoho) je řešení snadné. Jedná se o paní Evu Hořánkovou, akademickou sochařku, manželku Jaroslava Hořánka, jejíž dívčí jméno bylo Eva Dobiášová. Vynechání háčku a českého přechylování provedl J. Hořánek při zaslání varianty exlibris na zahraniční výstavu, jak mi sdělila majitelka.

Eva Hořánková se narodila 15. 4. 1927 v Praze, vystudovala Střední školu keramickou na Hollarově náměstí v Praze (1942-1946) a Akademii výtvarných umění v Praze (1946-1951, prof. K. Pokorný). V roce 1950 se provdala za akad. malíře J. Hořánka. Z významných sochařských prací vytvořila dvě sousoší pro

vstupní bránu nemocnice v Třinci (1959) a reliéf pro obchodní dům na Červeném vrchu v Praze (1969). Od šedesátých let se věnovala restaurátorské práci, např. barokních soch na zámku Kácov, sochařské výzdoby Stavovského divadla v Praze a dalších.

A ještě něco humorného v souvislosti s exlibris J. Hořánka. V dodatku soupisu J. Hořánka, který jsem sestavil a jenž byl vytištěn v roce 2006, je u popisu exlibris č. 162 pro paní Evu Mžourkovou napsáno, že se jedná o chrlič kašny ve tvaru koňské hlavy. Není tomu tak, jedná se o prasečí hlavu, jak mě upozornila majitelka exlibris při mé návštěvě Teplic při příležitosti výstavy Příběhy kněhoznaček Josefa Váchala. Odvedla mě ke stěně domu s vývěrem termální vody z chrliče ve tvaru prasečí hlavy, označeným jako pravřídlo.

Různorodé náměty exlibris Jaroslava Hořánka jistě skrývají i další zajímavosti.

Jan Langhammer

EXLIBRIS NENÍ JEN VLASTNICKÁ KNIŽNÍ ZNAČKA

Vodovody a kanalizace Hradec Králové uspořádaly po valné hromadě společnosti setkání s významnými osobnostmi. Měl jsem tu čest zúčastnit se tohoto setkání. Setkal jsem se zde s Václavem Malovickým, se kterým jsem si připomenul mnohé výtvarné umělce. Mezi jinými přišla řeč také na akademickou malířku Michaelu Lesařovou-Roubíčkovou, která mu ilustrovala Kuchyni staré Šumavy krásnými kulinářskými, národopisnými, přírodopisnými a krajinářskými náměty.

Pro exlibristy je zajímavá úvodní stránka knihy, kde je orámované místo pro „exlibris“, ovšem tentokrát určené pro zápis donátora kuchařky. Autorka kreseb, známá svojí exlibristickou tvorbou, ponechala dosti místa pro vlepení exlibris v předšádce knihy. Tak může vzniknout zajímavost ve světě exlibris a otázka pro případnou televizní soutěž. V té dávné soutěži jsem připravil otázku, zda byla i jiná exlibris než ta na papíře. Otázka přinesla vítězství MUDr. Ladislavu Loubalovi, který odpověděl, že ve starém Egyptě označovali faraoni vlastnictví papyrů keramickým přívěskem.

Ing. Jiří Soukup

22. MEZINÁRODNÍ BIENÁLE MODERNÍHO EXLIBRIS – MALBORK 2009

Na základě rozhodnutí poroty ze dne 25. 3. 2009 bylo pro výstavu vybráno 231 exlibris od 103 autorů z 30 zemí světa. I. cenu získal Plamenko Čengič z Chorvatska, II. cenu Ayrat Teregulov z Ruska a III. cenu **Jiří Brázda**. Mimo peněžních cen získali všichni tři ještě čestnou medaili a diplom společně s dalšími osmi oceněnými (4 Poláci, 1 Rus, 1 Ital, 1 Japonec a 1 Ukrajinec). Z dalších cen obdržel **Zbigniew Kubeczka**, člen SSPE, Cenu společnosti polských bibliofilů ve Varšavě.

Z našich výtvarníků se soutěže zúčastnili: G. Alexandrov, K. Beneš, J. Brázda, J. Černoš, B. Dvořáková-Kjulleněnová, Z. Kubeczka, K. Musil, B. Nečas, M. Richtero-rová, D. Urbaník a E. Vlasáková.

Lgh

EXLIBRIS FARMACEUTŮ

Ve svém dopisu z 19. 7. 2009 mě pan Mirko Riedl upozornil, že se nepodílel na výstavě Exlibris farmaceutů v Brně v roce 1979, jak bylo nesprávně uvedeno v článku Ing. Jiřího Soukupa v předcházející Knižní značce (s. 48), a poslal mi katalog této výstavy.

Skutečným spolupracovníkem dr. Václava Ruska byl dr. Ivan Berka, který byl členem SSPE od roku 1942 až do své smrti v roce 1989. RNDr. PhMr. Ivan Berka se narodil 8. 6. 1918 ve Vídni a zemřel 15. 9. 1989 v Brně. Od roku 1942 byl rovněž členem Spolku českých bibliofilů. (viz Humplík. M.: Osobnosti českého exlibris, SSPE 2005).

Shrnuto: výstava se konala před třiceti lety a před dvaceti lety zemřel dr. Ivan Berka. Katalog poskytuje zajímavé údaje o exlibris, která mají nějaký vztah k farmaceutům - majitelům nebo tvůrcům exlibris. Z majitelů dominují počtem exlibris např. Mojmír Helcelet, Ivan Berka, Vincenc Bosák, Zdenek Bugáň, Jaroslav Kubík, František Med a Václav Rusek. Pro farmaceuty vytvořili knižní značky významní umělci, např. M. Aleš, F. Bílek, C. Bouda, J. Bouda, J. Čapek, P. Dillinger, J. Halla, F. Kobliha, J. Konůpek, S. Kulhánek, A. Macková, Z. Mézl, E. Milén, A. Moravec, A. Mucha, K. Němec, V. Preissig, A. Procházka, L. Rusek, V. Suchánek, K. Svolinský, K. Šafář, V. Špála, O. Štáfl, M. Švabinský. F. Tichý, J. Váchal (17), K. Votlučka a řada dalších.

Je zajímavé, že právě farmaceuti dokázali uspořádat výstavu svých exlibris. Snad to způsobil odkaz nejvýznamnějšího sběratele exlibris mezi farmaceuty Mojmíra Helceleta, který sice zemřel v roce 1959, ale i v současnosti je vnímán jako významný sběratel exlibris, bibliofil a organizátor spolkového života.

Katalog vydala Česká farmaceutická společnost v Praze a Státní vědecká knihovna v Brně v nákladu 1000 ks při příležitosti výstavy uspořádané 10. – 27. října 1979 v Brně.

Josef Váchal, X2, 1921

Jan Langhammer

ZAJÍMAVÁ NEZNÁMÁ EXLIBRIS

*Ex libris
Miroslav Zikmund*

*Ex libris
Miroslav Zikmund*

*Ex libris
Miroslav Zikmund*

tištěná hnědou barvou jako autotypie ve velkém nákladu) a cestovatelé je užívali jako propagační dárek. Jiří Hanzelka takové exlibris neměl. Od Miroslava Zikmunda jsem dostal ještě dva lístky zbývající!

M. Humplík

Autorem exlibris prof. Dr. Karla Kaviny, reprodukováného v minulé Knižní značce (s. 60), je podle sdělení Ing. J. Gromeše, dr. S. Kalabuse, M. Riedla a dr. V. Ruska **Otakar Zejbrlík** (1890-1968), malíř, průmyslový výtvarník a ilustrátor. Zinkografie je z roku 1927. Viz Roubal, V.: Značky a seznam českých umělců-grafiků a jiných autorů exlibris. Vademecum sběratele. Praha 1928, s. 304, kde je i reprodukce. Všem řešitelům děkujeme.

Lgh

Obracím se na čtenáře Knižní značky, zda by dokázali určit autory následujících dvou exlibris a zda je jim něco známo o majiteli těchto exlibris.

Lgh

V SOBOTCE BYLA OTEVŘENA GALERIE KARLA SAMŠIŇÁKA

V neděli 5. července 2009 byla při příležitosti Šrámkovy Sobotky slavnostně otevřena v Šolcově statku Galerie Karla Samšišňáka. Projev přednesl přítel dr. K. Samšišňáka prof. Aleš Fetters z Náchoda. Desku s nápisem Galerie Karla Samšišňáka odhalil Karlův syn RNDr. Jan Samšišňák, který byl oblečený v baráčnickém kroji po svém otci. V kulturní vložce vystoupila režisérka a známá recitátorka Hana Kofránková, která přednesla báseň Václava Šolce Lavičky.

Pak následovala vernisáž výstavy manželské dvojice výtvarníků Stanislavy a Jana Kavanových. Úvodní slovo k této výstavě měl autor, akademický malíř Jan Kavan. Silným zážitkem bylo odhalení busty Karla Samšišňáka, instalované ve výstavní síni statku, kterou věnovala přátelům Šolcova statku akademická sochařka Stanislava Kavanová. Mezi plastikami S. Kavanové a velkými grafickými listy J. Kava-

na, který patřil k dlouholetým přátelům dr. K. Samšiňáka, byla vystavena rovněž exlibris od J. Kavana.

Druhý den bylo v nově opravené maštali otevřeno lapidárium. Nynější majitel a „hospodář“ na statku dr. J. Samšiňák tak reagoval na poslední přání svého otce. Vystavoval zde akademický sochař Petr Kavan. Při otevření výstavy účinkovali Hana Kofránková a Bořivoj Navrátil, člen činohry Národního divadla.

Manželé Stanislava a Jan Kavanovi pak následně vystavovali své práce v Městském muzeu a galerii v Lomnici nad Popelkou, kde při zahájení výstavy zahráli manželé Gabriela a Jaroslav Krčkovi.

Další výstavou v Galerii Karla Samšiňáka byla výstava grafika Petra Minky, zahájená v neděli 26. 7. 2009. Úvodní slovo měl umělecký tiskař Petr Kábrt, v hudební vložce vystoupili dr. Jiří Zahradník – zpěv a Mgr. Antonín Brázdil – varhany. Petr Minka zde kromě grafických listů inspirovaných rudolfínskou Prahou vystavil 17 exlibris.

Vladimír Mikule

PUBLIKACE

Stehlíková, Blanka: Abeceda lásky. Osobnosti, které jsem znala

Mladá fronta a. s., Praha 2009, 240 stran.

Kniha obsahuje 60 kapitol věnovaných vzpomínkám na instituce, s kterými autorka spolupracovala, a na spisovatele, výtvarníky a významné osobnosti, s kterými se za svého života setkala. Z výtvarníků jsou to např. Eva Bednářová, Adolf Born, Cyril Bouda, Albín Brunovský, Petr Dillinger, Václav Fiala, Jan Hísek, Miroslav Houra, Vladimír Komárek, Josef Lada, Kamil Lhoták, Radovan Lukavský, Václav Mašek, Alois Moravec, Karel Müller, Josef Paleček, Jan Rambousek, Vojtěch Sedláček, Zdenek Seydl, Vladimír Suchánek, Karel Svolinský, Jiří Šalamoun, Jaroslav Šerých, Lev Šimák, Karel Štěch, Karel Štika, Vladimír Tesař a Viktor Vorlíček.

Čtenář se zde dozví řadu zajímavostí ze života a tvorby umělců. Knihu doprovázejí četné ilustrace a fotografie.

Šumava – Böhmerwald. Alfred Kubin. Josef Váchal

Arbor vitae a Západočeská galerie v Plzni, 2009, 200 stran, 120 reprodukováných grafík, kreseb a obrazů, 15 fotografií.

Publikace byla vydána k výstavám v Plzni v Masných krámech a v Ostravě v roce 2009.

Z díla A. Kubína jsou reprodukovány grafické cykly: Divoká zvířata (1920), Čarodějnice (1924), Stitzel (1930), Fantazie na Šumavě (1935), Skrytý svět (1926) a Nový tanec Smrti (1938).

Z díla J. Váchala jsou reprodukovány především barevné dřevoryty z knihy Šumava umírající a romantická (1931).

Texty v publikaci napsaly: Hana Klínková, Marta Rakušanová a Ivana Jonáková.

Almanach 2008

Sborník Sdružení výtvarných umělců moravsko-slovenského pomezí

Redigují: PaedDr. Oldřich Páleníček, Milan Bouda a František Slovák.

Počet výtisků 83 ks, 74 stran, 1 příloha, vyšel v dubnu 2009.

Almanach informuje o výstavách, zájezdech a kulturních akcích Sdružení a dalších výstavách v České republice.

Jubilanti a výstavy: sochař Antonín Hájek, Oldřich Páleníček, Milan Bouda, Vincent van Gogh (Vídeň), Iva Hüttnerová, Josef Lada (Olomouc), Cecílie Marková (Olomouc). Zdenka Braunerová, Max Švabinský, Josef Pšurný, Vladimír Komárek, Zdeněk Červinka, Zdeněk Thoma, Vladimír Preclík, Vladimír Tesař, Robert Šalanda. Július Remper a Giorgio de Chirico. V obrazové části jsou reprodukovány novoročenky a exlibris Milana Boudy, Viktora Chrenka, Pavla Hanáka, Jindřicha Karského, Stanislava Knotka, Vladimíra Kodrleho, Oldřicha Páleníčka, Františka Slováka a Zdeňka Záborského.

Almanach ožívají barevné a černobílé reprodukce děl sedmnácti autorů a originální linoryt Milana Boudy. V současné době má Sdružení devatenáct členů.

Bulletin Klubu přátel Hollaru, březen 2009

Vydal SČUG HOLLAR pro členy KPH, 28 stran, Praha 2009.

Úvodní článek je věnován podílu členů Hollaru na tvorbě české poštovní známky. Autorsky se na známkách podíleli A. Born, J. Bouda, A. Odehnal, O. Kulhánek, V. Suchánek, Z. Mézl, A. Khunová, J. Kavan, K. Zeman, J. Saska, kteří vytvořili několik českých známek. Zatím menší počet známek vytvořilo dalších dvacet dva členů Hollaru např. H. Čápková, O. Čechová, P. Melan, K. Beneš, K. Demel.

Krátkými články jsou připomenuti nežijících významní členové Hollaru, kteří mají v roce 2009 výročí narození nebo úmrtí: Oldřich Hlavsa (1909-1995), Karel Müller (1899-1977), Petr Dillinger (1899-1954), Jaroslav Šváb (1906-1999), František Gross (1909-1985), František Hudeček (1909-1990), Jaroslav Kaiser (1919-2007) a rovněž žijící letošní jubilanti: Daniela Benešová – 80 let, Zdeněk Mézl – 75 let, Jiří Bouda – 75 let, Dušan Grečner – 65 let a Karel Zeman – 60 let. Jsou připojeny nekrology členů zemřelých v roce 2008: Emanuela Ranného st., Jana Součka a Vladimíra Tesaře.

Příběhy kněhoznaček Josefa Váchala

Vydalo Regionální muzeum v Teplicích jako katalog stejnojmenné výstavy, texty Bohuslava Chleborádová a Eva Mžourková, 52 stran, náklad 500 výtisků, ISBN 978-80-85321-56-2, Teplice 2009.

Přílohy: 1. Soupis vystavených exlibris J. Váchala, A. Mackové, J. Hodka a exlibris pro Karla Pavelku. 2. Barevná reprodukce kresleného exlibris pro Františka Procházkou.

V úvodním článku sleduje B. Chleborádová Váchalovu tvorbu exlibris od roku 1907 do roku 1951. Připomíná významné sběratele a majitele Váchalových exlibris, jako byli: B. Beneš Buchlovan, M. Helcelet, S. K. Neumann, V. Paulus, J. Imlauf, S. Bouška, J. Portman, M. Klicman, G. Mantera a řada členů SSPE. Je připojen stručný Váchalův životopis a životopis sběratele Karla Pavelky (1897-1977), jehož sbírka 420 Váchalových exlibris přešla do majetku Regionálního muzea v Teplicích. Je připomenuta Váchalova družka, malířka a grafička A. Macková a Váchalův žák a celoživotní přítel, malíř a grafik J. Hodek.

Katalog je doplněn mnoha citacemi z dopisů J. Váchala a objednavatelů exlibris a z literatury o J. Váchalovi. Je zde reprodukováno 90 exlibris J. Váchala (z toho 27 barevně) a jedno exlibris J. Hodka.

Samšiňák, K.: Naděžda Melniková-Papoušková

Útlou publikaci k uctění památky zemřelého dr. Karla Samšiňáka (1923-2008) vydal KPVU v Prostějově v roce 2009 v počtu 200 výtisků. Publikace je vyzdobena třemi kresbami A. Antonové a fotografií K. Samšiňáka.

Vzpomínkový článek dr. Samšiňáka na N. Melnikovou-Papouškovou (1891-1978) pochází z roku 2004. Svoji vzpomínku na K. Samšiňáka napsal J. Dolívka.

Lgh

ČASOPISY

Mitteilungen der Deutschen Exlibris-Gesellschaft č.2/2009

Časopis slaví šedesát let svého trvání a vychází nadále celý barevný. Příští sjezd DEG se bude konat 20. – 23. května 2010 ve městě Erkner u Berlína (12000 obyvatel). Účastníci jsou vítáni po zaplacení 70 €. Textem a mnoha fotografiemi je zaznamenán poslední sjezd DEG ve Wiesbadenu včetně jeho usnesení (mimo jiné např. publikace, soutěže, rozpočet). Vítězi soutěže DEG se stali: J. Kublik, A. Raub a Eva Bruszis. Prostřednictvím exlibris pro Marii Boehm, jehož autor je neznámý, je připomenut osud zúčastněných včetně autora knihy, ve které je exlibris vlepeno, dr. Theodora Lessinga, zavražděného v roce 1933 v Mariánských Lázních nacistickým vrahem. Je připomenut Karl Wilhelm Diefenbach (1851-1913); německý malíř. Heinrich Zille (1858-1929) vytvořil čtyři exlibris. Viktor Chrenko vytvořil exlibris s portrétem Liona Feuchtwangera. Bylo reprodukováno exlibris P. Hlavatého, Evy Natus-Šalamounové a Leo Bednárika.

Mitteilungen der Österreichischen Exlibris-Gesellschaft, č. 2/2009

Úvodní článek informuje o exlibris pro biskupa Martina Brennera (1548-1616). Jsou připomenuty osmdesáté narozeniny vídeňské výtvarnice Elfie Wanieczek-Ladstätterové obsáhlým článkem dr. Ursuly Mükschové, doplněným soupisem exlibris (15 ks) a užité grafiky (16 ks) a literárními odkazy. Minulost ÖEG před 50 lety připomíná článek H. R. Scheffera. Průběh sjezdu DEG (30. 4. – 2. 5. 2009) popisuje článek Marianne Kaltové. Jsou připomenuty 65. narozeniny rakouského notáře dr. Norberta Hillerbrandta. V časopisu je reprodukováno exlibris Mariny Richterové pro Milana Humplíka. Sjezd ÖEG se koná 8. až 11. 10. 2009 ve Vídni.

SELC-EXPRESS, Nr. 75/2009

Exlibris s námětem velikonočního zajíčka je věnován článek dr. Elke Schutt-Kehmové. Je připomenut výtvarník Otto Baumberger (1889-1961) a jím vytvořená exlibris. Je připomenut německý průmyslník Ernst Poensgen (1871-1949) a jeho exlibris, vytvořené Julusem Diezem. Heinrich Moser (1918-2008) byl významným členem SELC, sběratelem exlibris, z nichž několik sám vytvořil. Andreas Walser (1908-1930) vytvořil během svého krátkého života několik exlibris.

SELC-EXPRESS, Nr. 76/2009

Při příležitosti sjezdu SELC, který se konal 22. srpna 2009, je připomenuta kulturní minulost Aarau – místa konání sjezdu, tvůrci exlibris Hans Walty (1868-1948) a Adolf Weibel (1870-1952), prominentní absolventi gymnázia v Aarau: Frank Wedekind (dramatický spisovatel, 1816-1918) a Albert Einstein a další osobnosti Aarau, většinou s jejich exlibris. Je představen nový tvůrce exlibris Thomas Wüthrich

a umělkyně Renate Herfurth a její exlibris. Náš člen Josef Werner pozval čtenáře na svoji výstavu v Kunstmuseum Frederikshavn.

Exlibriswereld č.2/2009, Nederlandse Vereniging voor Exlibris en andere Kleingrafiek

Úvodní článek je věnován grafické tvorbě Natalije Černetsové (*1969 v Rize), která používá techniku leptu. Následující článek se týká čínského grafického umění. Mytologické náměty na exlibris připomíná další článek (reprodukováno je exlibris E. Kotrby pro V. Bosáka). Jeanne Bieruma Oosting (1898-1994), nizozemská malířka a grafička, vytvořila 177 exlibris. Jsou popsána a reprodukována fotografická exlibris šesti autorů. John Sonnemans píše o svém prvním exlibris. Nizozemská malířka a grafička Ank Spronk (*1919 Arnhem) se dožila devadesáti let.

BOEKMERK tijdschrift voor exlibriskunst. Nummer 29/2009

A. Vertongen zde uveřejnil první ze série článků věnovaných historii belgického exlibris, tentokrát o exlibris vzniklých v Bruselu. Je připomenut kongres FISAE v Pekingu. Je představen Guido Mariman (*1948), jako tvůrce exlibris a čtyři další výtvarníci nabízejí vytvoření exlibris. Je reprodukováno šest exlibris pro Giorgia Friga. Finský výtvarník Janne Laine (*1970) vytváří exlibris reprodukcí technikou heliogravury-fotogravury. Niu Mingming (*1980), žijící v Pekingu, vytváří tradiční čínská exlibris v technice dřevorytu. Mezi novými exlibris jsou z českých autorů reprodukována exlibris Jany Čapkové pro J. Margecína a Petry Palcové pro K. Musila.

KISGRAFIKA, 2009/2

Maďarská exlibristická společnost oslavila v roce 2009 padesáté výročí svého založení. 18. 4. 2009 se konal národní sjezd společnosti v galerii Józsefváros. K výročí vyšel jubilejní sborník a soubor 13 originálních grafik. Je představen grafik Elemér Soltra a grafik Ferenc Bálint. Grafik Lajos Bakacsi uspořádal výstavu v knihovně Somogyi v Szegedu.

L'EX-LIBRIS français, N° 250 & 251, 2009

V tomto dvojčísle pokračuje katalog exlibris, která vytvořil Henry-André (1857-1932) včetně jejich reprodukcí (č. 170 až č. 221). Jsou představeni tvůrci exlibris: Bernadette PLANCHENAULT (1931), Jean Claude RENAUD, Claude LE MEILLEUR, Jean-Pierre GOUY, Frédéric KUHLMANN, Liliana ESTEBAN a Mariano Casas HIERRO včetně mnoha reprodukcí jejich exlibris.

EXLIBRISUTISSET, Nro 116 (159), 2009

Erkki Tuominen napsal článek o motýlech jako námětu pro exlibris. Kaligrafickým exlibris je věnován článek, který napsal Arja Laakkonen. Je reprodukováno exlibris Petry Palcové s kafkovským námětem a novoročenka Jaroslava Šůry.

Lgh

OZVĚNY Z MINULOSTI

Plzeňský malíř a grafik Josef Hodek ve své rodinné kronice, kterou nazval VŠECKO A SNAD PŘEC JEN NIC, kritizuje stav v bibliofilských spolcích v Plzni a Praze a srovnává jej se stavem ve spolku exlibristů. Josef Hodek vydával společně se svou manželkou v Plzni bibliofilské tisky, které zdobil originálními grafikami.

Výňatek z kroniky uveřejňujeme s laskavým svolením dědiců Josefa Hodka.

Lgh

21. ledna 1931 zas valná hromada: Kroužku bibliofilů a přátel grafiky v Plzni. V roce 1930 byl jsem jednatelem, ale tentokrát nedal jsem se ani zlákat ani přinutit, abych opět tuto funkci přijal. Není toho pravého života bibliofilského v našem kroužku. Z 60 členů je sotva 5 členů opravdovými bibliofily, a tož věru nelze se divit, že život Kroužku není takový, jaký by měl být. A vůbec veškeren ten přebibliofilovaný život bibliofilský přichází do pravé míry. Bylo už pomalu u nás víc bibliofilských nakladatelů než kupců. I v ústředním spolku v Praze se dochází k různým názorům a tím i k roztržkám mezi jednotlivými členy. Byl jsem i v Praze letos přítomen valné hromadě a viděl jsem z blízka do „kuchyně“ celého spolku. Artur Novák kontra Jánský – však zdá se, že boje jen a jen osobního zabarvení. Celá česká bibliofilie jistě vykonala pořádný kus práce, velmi zušlechtila vnějšek české knihy a snad nemůže již dále ani něčeho nového vykonat, a proto upadá.

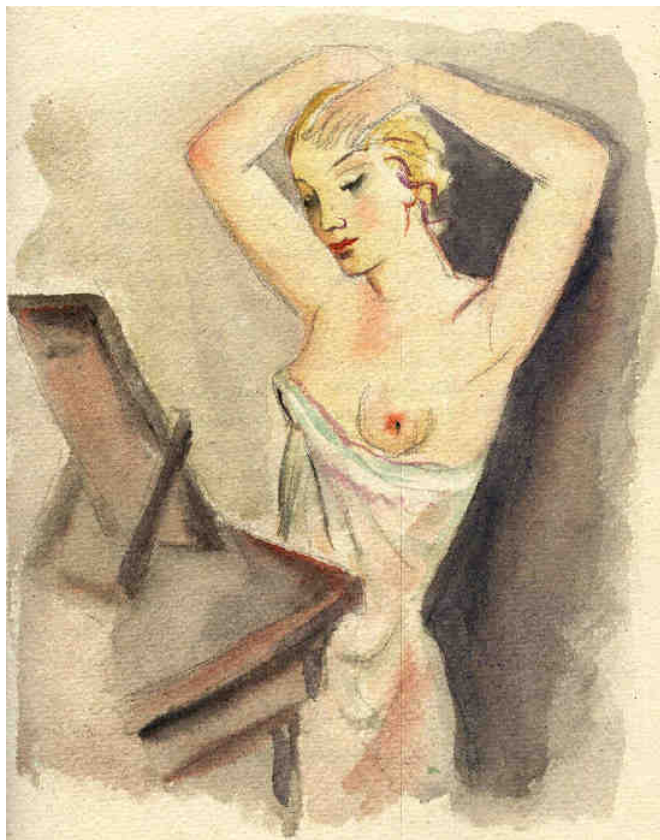
V jakém rozvoji a síle byl spolek „exlibrisáků“ v roce 1920-1924 a dnes nikdo kromě Jaromíra Malého a Beneše Buchlovana na něj nevzpomene. Vykonal svoje a zašel a zdá se, že ne-li úplně, jistě hodně hluboko spadne i spolek bibliofilů. Ti bibliofilové, kteří sbírají krásné knihy z vnitřní potřeby, ti budou konat tak stále i bez členství v jakémsi spolku, ve kterém se pere pár lidí o to, který z nich je lepší a pravověrnější bibliofil.

Josef Hodek

Z KORESPONDENCE

Moji milí přátelé,

slíbila jsem opět poslat malou reportáž ze své cesty, tak jako jsem to dělala v minulých letech, kdy jsem cestovala po Thajsku, Indonésii, Malajsii, Indočíně a Jižní a Střední Americe. Ty dva, tři měsíce, kdy putuji sama, s batohem na zádech a průvodcem Lonely Planet v kapse po docela neznámých zemích, jsou zvláštní, docela ji-

Josef Hodek, akvarel, 1931

né než pak zbytek roku doma – a je pro mne milé podělit se aspoň trochu o momenty (někdy i dobrodružství), které zažívám.

Tato má cesta byla trochu jiná než ty minulé – začínala jsem ji docela pracovně, protože jsem vedla workshop v hlavním městě Kostariky San José. Dva týdny

jsem učila 13 studentů, většinou profesionálních umělců, jednu z technik ateliérového skla. Také jsem musela připravit své dvě výstavy – ale stejně jsem měla dost času na poznání míst, která mi byla docela neznámá.

Loni jsem se při svém putování Střední Amerikou vyhnula **Salvadoru**, protože všichni mne varovali, jak je nebezpečný. Je to prav-

Mompos v Kolumbii, foto Eva Vlasáková

da - denně se tu stane 14 vražd, v prvních měsících tohoto roku bylo spočítáno dokonce 16. V domě, kde jsem bydlela, měl každý člen rodiny dva bodyguardy. Ale vyprávěli mi, že jeden z nich je tak nešikovný, že si sám prostřelil nohu - a když jsem se ptala co by asi dělal v nečekaně situaci, řekli mi, že tito lidé prostě hned střílejí – a to je to nejlepší. Já jsem žádné špatné zkušenosti neměla, pro turisty prý je země bezpečná, mafie se soustřeďují na místní, o kterých se ví, že mají peníze.

V Salvadoru jsem viděla několik mayských památek, víc ale v Belize. Tam jsou některá tato „ztracená města“ hluboko v džungli, ale k některým je možné dostat se místními spoji nebo s agenturou. Ta, se kterou jsem jela do Caracolu, měla speciální povolení zavést turisty i do jeskyně, která byla Mayi užívána jako pohřební. Nebyla jsem tam, ale Kanadanka, se kterou jsem mluvila, vyprávěla o procházení temnými stísnujícími prostory, osvětlenými jen vlastní čelovkou, s nohama bořícíma se v bahně, o množství koster a pohřební keramiky, staré staletí.

Cesta naší skupiny do původního mayského sídliště Caracolu byla dlouhá, komplikovaná, ale zajímavá - opět částečně odkryté město, chrámy, vzbuzující obdiv. Dozvěděla jsem se později, že přesně další den byla podobná výprava přepadena maskovanými Guatemalci - zabit nebyl nikdo, turisté jen okradeni. Tak od té doby každý jeep, který do džungle jede, je doprovázen vojáky.

Kolumbie, kde jsem teď, je pro mne docela nová země. Příliš veliká, aby bylo možné za tři týdny vidět z ní všechno. Takže do San Augustina na jihu, blízko hranic s Ecuadorem, kde jsou nejzajímavější památky původního osídlení, nedorazím. Překvapila mě ale už Bogota. Hlavní město země, která produkuje 80 procent drog na

světovém trhu, představovala bych si jinak – elegantní město vysoko v horách s krásnou moderní architekturou a spoustou zeleně a starých památek nebylo to, co jsem čekala. Bydlela jsem ve staré části města, a tak měla blízko do všech paláců, kostelů a muzeí. Těch je v Bogotě několik, ale žádné se nevyrovná Museu del Oro. Je to neuvěřitelné, kolik zlata je tu ve třech patrech krásné moderní budovy shromážděno. Všechny ty předkolumbovské kultovní předměty a šperky – brože, závěsy, náušnice, náramky a čelenky dokazují úžasnou technickou dovednost tvůrců a jejich ohromnou fantazii. Strávila jsem tu tři půldne a nemohla se odtrhnout. Poprvé jsem pocítila, jak strhující je kouzlo zlata – a když jsem poslední večer viděla, jak ředitel muzea se svým kolegou zavírá pancéřovaná vrata druhého patra, které celé bylo vlastně sejfem sbírky nesmírné ceny, docela jsem pochopila, že tomu kouzlu se dá propadnout.

Těšila jsem se, že na své cestě uvidím koloniální města, která alespoň v centru zůstala hodně původní - tak, jak je Španělé postavili. Nebyla jsem zklamána, líbila se mi.

Villa de Levaya - městečko s obrovským náměstím, okolo kterého jsou jen přízemní či jednopatrové domy - takové podivné proporce. Dláždění kočičími hlavami a klášter San Carmen se zahradou plnou neuvěřitelně barevných květin a několika druhy holubů, vesele vrkajících nad stylovými holubníky. Kreslila jsem si tu a paní, která tady mnichům vaří, mi přinesla docela nečekaně nádherně sladké kafičko.

Zajímavá byla Tunja s koloniálními domy, kde stropy jsou pomalovány legrační směsicí mytologie a příběhů z La Fontaina.

V San Gironu jsem chtěla přespat, ale jediný hotel byl tak drahý, že jsem odjela do blízké Bucamarangy a tam strávila docela hezký večer pozorováním korzujících a bavících se rodin, milenců a bloumajících v místním Central Parque. Všude, tak jako ve všech městech, chodí okolo paní a dědové s taškami plnými termosek. V nich sladké kafičko, za 5 Kč malý kalíšek - to je moc příjemné.

Nejbližší mému srdci ovšem zůstane Barichara - spíše vesnice než městečko, s náměstím, kterému vévodí vysokánský kostel z místního kamene - okrový a oranžový, při západu slunce svítící jako zlato. Uličky všechny strmé - nahoru a dolů, bílé domky ověšené mřížemi, zdobícími (či chránícími?) okna. V Casa cultura právě končil kurz literárního psaní a společnost, která sem večer přišla na předávání cen, vypadala prudce intelektuálně (domy tu koupili intelektuálové a umělci často i z různých koutů země). Tady jsem bydlela v nádherně chladivém domě Doni Marthy sama - měla jsem štěstí, bylo po hlavní sezóně.

Jsou místa, kde jsem čekala víc. To byl třeba Mompos, obklopený bažinami, těžko dostupný a s lidmi, kteří působí trochu podivně (skoro jsem tam přišla o foťák). Ale každému doporučím jet do Cartageny! Nádherné, hradbami opevněné město, založené Španěly v roce 1533, v 17. a 18. století hlavní přístav a překladiště lodí, jedoucích z Evropy do Jižní Ameriky. Mělo v zátocě Karibského moře výbornou polohu, přístup k němu pouze dvěma úzkými průlivy, kde ovšem byly postaveny důkladné pevnosti s početnou výzbrojí a posádkou. Je to hodně zajímavé, představit si život tady za těmi tlustými zdmi.

Ale město je barevné a veselé, se spoustou výstavných paláců, kostelů, náměstí a parků, neustále plných lidí. Na náměstí San Domingo je velká socha tlusté paní od

Fernanda Botera (1932), slavného kolumbijského malíře a sochaře, podloubí na Plaza de los Coches jsou plná krámků s opravdu sladkými sladkostmi. Na ulicích a chodnících se prodává opravdu všechno - nejvíc se mi ale líbily klobouky, místní specialita, zdobené tradičními vzory. Krásné je procházet se konventem de San Pedro Clavel, zdržet se v chladných místnostech, plných obrazů a soch, které sem Španělé navozili (nebo později i místní umělci vytvořili), projít se v zahradě, docela zastíněné palmami, které si navzájem překáží. Zajímavé je Museo Naval del Caribe s modely a popisy všech možných námořních bitev. V tomto městě mohl by člověk strávit týdny a měsíce.

Jsem tu čtvrtý den, je večer, vracím se do hostelu v Getsemani a už teď vím, jak se mi bude stýskat. Zbývá mi pár dnů, možná zajedu ještě k moři a budu se pak vracet do San José - potom už domů.

Možná to bylo trochu dlouhé povídání, omlouvám se.

Už se těším na Malou Skálu; doufám, že se s Vámi všemi opět brzy uvidím.

Ahojky, Eva Vlasáková

Seznam příloh:

Soupis exlibris Kateřiny Černé.

KNIŽNÍ ZNAČKA číslo 3/2009

Redaktor: Ing. Jan Langhammer, CSc.,

Ke Kukačce 19, 312 00 Plzeň 12, langhammer.jan@o2active.cz.

Redakční rada: Ing. Milan Humplík, doc. RNDr. Josef Chalupský a Mgr. Martin Manojlín. Jazyková korektura: René Keller.

Administrace: Karel Urban, Na Vyhlídce 291, 252 06 Davle.

Název časopisu a logo na poslední straně: akademický malíř Miroslav Houra.

Vydává: Spolek sběratelů a přátel exlibris v Praze, P. O. BOX 645,
111 21 Praha 1, číslo účtu: 87951/0300.

SWIFT (BIC): CEKOCZPP. IBAN: CZ28 0300 0000 0000 0008 7951.

ISSN 1211- 3840. Číslo registrace MK ČR E 11475.

Počítačová sazba, grafická úprava a zlom: Ing. Jirí Langhammer.

Tisk: Miroslav Kratochvíl, Radnice č. p. 398. Náklad 550 výtisků.

Rozesílá Postservis Praha.

Webové stránky: www.natur.cuni.cz/el a www.exlibrisweb.cz/casopis.htm

Toto číslo vyšlo 30. 9. 2009. Redakční uzávěrka příštího vydání je 30. 11. 2009.